

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

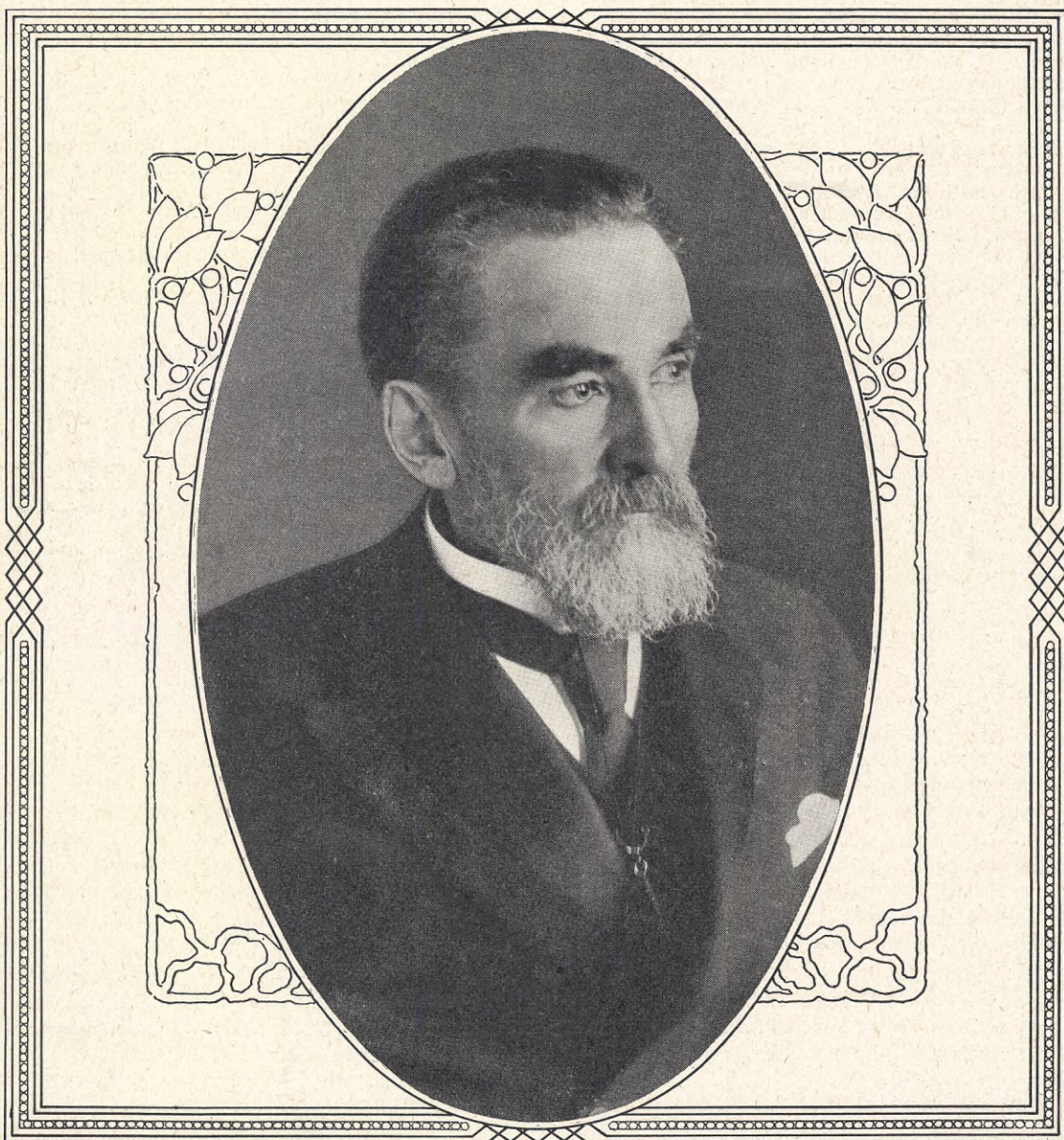

AFTONSTÄMNING VID RIFOFJORD. — AMATÖRFOTO.

13DE ÅRG.

DEN 28 APRIL 1912.

N^Ö 31.

PER JOHAN WISING.

TILL PORTRÄTTET Å FÖREGÅENDE SIDA.

Sjuttio år fyllde den 17 dennes en af vårt lands mest framstående läkare, till lika en utmärkt akademisk lärare och skicklig vetenskapsman, f. professor vid Karolinska institutet d:r Per Johan Wising.

Per Johan Wising är född i Stockholm den 17 april 1842, son till sjökapten Carl Michael Wising och hans hustru Cornelia Söderberg. Efter att ha blifvit student i Upsala 1859 aflade han därstädes redan följande år förberedande filosofisk och 1864 medicine kandidatexamen. Omedelbart därefter började hans deltagande i praxis: sommaren 1864 var han underläkare vid Porla hälsobrunn och tjänstgjorde vidare i egenskap af marinläkarestipendiat såsom biträdande läkare dels under korvetten "af Chapmans" Medelhälsfärd 1867, dels under fregatten Vanadis' långturer till Brasilien och Västindien 1867—68. Sina studier för medicine licentiatexamen fortsatte han under tiden vid Karolinska institutet och å Serafimerlasarettet, där han efter aflagd examen 1869 förordnades till amanuens vid medicinska kliniken. Två år senare disputerade han för den medicinska doktorsgraden på en afhandling om den af prof. P. H. Malmsten upptäckta tarmparasiten *Balantidium coli* hos människan och vardt därefter docent i medicin vid Karolinska institutet.

Under de följande åren uppehöll Wising med ett par korta afbrott på förordnande efter hvarannat adjunkturen och e. o. professuren i medicin vid Karolinska institutet samt professorsämbetet i samma ämne därstädes äfvensom motsvarande läkarebefattningar vid Serafimerlasarettet. Under flera år (1875—78) var han samtidigt läkare vid Stockholm stads allmänna försörjningsinrättning. Den 31 dec. 1879 utnämndes han emellertid till ordinarie innehafvare af e. o. professuren i medicin vid Karolinska institutet och biträdande läkare vid Serafimerlasarettet, hvilken lärarebefattning han 1887 utbytte mot P. H. Malmstens professur i närvsjukdomar vid samma lärosäte. Hälsoskäl nödgade honom emellertid att redan tre år senare draga sig tillbaka från detta ämbete och Wising har sedan uteslutande, i den mån hälsa och krafter det tillåtit, ägnat sig åt en omfattande enskild praktik och hvarjehanda, allmänna värf.

Under sin lärarebana var prof. Wising synnerligen intresserad af att pröfva och kritiskt bedömda nya äkemoter och nya terapeutiska medel. I den

omfattande förteckningen på hans utgifna skrifter finner man sålunda redogörelser för maghåfverten och magduschen, nya bidrag till magsjukdomarnes lokala behandling — redan 1870 — och om behandling af magutvidgning medelst magpump samma år, vidare meddelanden sådana som om atropin mot onaturligt ökad svettning, om apomorfinets verkningar, om quebracho, ett nytt medel mot andnöd, om kinolin, kairin och antipyrin o. s. v. Särskild uppmärksamhet har han ägnat ett flertal förgiftningsfall och ett af hans förnämsta själfständiga arbeten rör sig just om en kvicksilfverförgiftning. En annan större afhandling har till föremål gallstensileus. Därjämte har han behandlat ett flertal till nervpatologien hörande spörsmål. Sin medicinska erfarenhet riktade han genom talrika utländska resor.

I svenska läkaresällskapets verksamhet har prof. Wising lifligt deltagit. Redan 1869 inträdde han däri som ledamot, fungerade som dess sekreterare 1874—75 samt var 1900—1904 redaktör för dess tidskrift *Hygiea*. Som ett erkännande af hans förtjänster om sällskapet har detta kallat honom till sin hedersledamot.

Af offentliga uppdrag, som Wising innehafvt, må särskildt nämnas, att han i många år varit läkareledamot i styrelsen för Stockholms sjukhem och att planerna på dettas flyttning till Skuru och tidsenliga omgestaltning utarbetats under intresserad deltagande från hans sida.

Som lärare och läkare har Wising utmärkt sig för sällsynt plikttröhet och samvetsgrannhet i förening med den enastående förmåga att uppfatta det individuellt egendomliga i sjukdomsfallen, som gjort honom till den store diagnostiker han är. Härtill har, som hos de flesta framstående läkare, sällat sig en långt sträckt saklig kritik, om hvilken det träffande sagts, att den varit "parad med stor för-synthet och vänlighet i behandlingen af den kritiserade, då denne var en annan än han själf". I främsta rummet riktade sig städse kritiken mot hans egen person.

Många voro de lyckönskningar som på bemärkelsedagen inströmmade till prof. Wising från f. d. lärjungar och kolleger, från patienter och personliga vänner. Hans arbete i den lidande mänsklighetens tjänst gör honom ock berättigad till ett upprigtigt tack på hans lefnads afton.

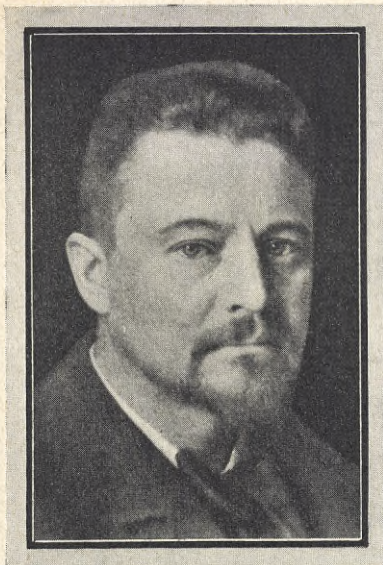
TITANIC.

(TILL BILDEN Å SID. 487.)

Aldrig har väl hela den civiliserade världen varit så upprörd öfver en olyckshändelse som öfver den, hvilken drabbade Hvita-stjärnliniens ångare "Titanic" natten mellan den 13—14 april. Ombord befunno sig 2400 personer, af dem kunde endast omkring 700 räddas. Det är den största olycka sjöfartens annaler hittills känna, och den första känslan inför densamma är samlidande med de många enskilda, som drabbats däraf. Därtill sällar sig beundran öfver befälhafvaren, kapten Smith, som kvarstannade på kommandobyggnaden, tills jättefartyget började sugas nedåt i den sista hvirtvelen, som siste man störtade sig i vågorna i själfva undergångens ögonblick räddande ett barn, och äfven milliardörerna John Jacob Astor och Strauss, som föraktade att med guld eller sina namns inflytande feget taga försteget framför

kvinnor och barn, hvilka enligt ridderlighetens lag ägde företrädesanspråk på räddningsbåtarna.

Tyvärre blanda sig med dessa känslor, färgade af stolthet öfver mänsklig storhet, äfven känslor af annan art. Huru var det möjligt att gå framåt med sådan fart, när farorna voro kända? Huru var det möjligt, att man kunde taga 2400 människor ombord, då räddningsbåtar funnos endast för 700? Det är lätt att efteråt fråga, huru det var möjligt. Den, som är utan skuld i afseende på säkerhetsåtgärder för eget och andras lif kasta första stenen! Det skedda må vara en maning till nutidens höga teknik att ej ens den visa titaniskt trots, utan vara ödmjuk. Naturens krafter förbli dock alltid större än människans. Men — "*i djupet bor som i himlen Gud!*"

Efter porträtt. *Kliché: Bengt Silfverparra.*
FRAMSTÅENDE BILDHUGGARE.
F. 72. † 11 april.

Född den 3 mars 1872 i Skön i Västernorrlands län, fullbordade S.-R. sina elevstudier vid konstnärskolans skola och flyttade där-
efter till Paris, där han under ett flertal års arbete bragtes till konstnärlig mognad.

Bland hans mest värderade saker återfinnas ett antal porträttbyster af S. A. Hedin, Karl Nordström m. fl. samt några själfullt fina statyer. Så exempelvis *La nuit*, *Vågen* och *La prière*. I dessa senare skulpturverk återfinnas Sörensen-Ringi's största förtjänster som konstnär: en smekande mjuk formgiftning: sträfvän efter enkelhet och renhet i linjer samt en fördjupad blick på motivet.

Nordiska museet har fått stor-sorg. Äldste intendenten, chefen för dess mest signifikativa afdelning — allmogefdelningen — Artur Hazellii trogne skaffare och medarbetare nästan ifrån början, *Per Wistrand* har helt oväntadt af-lidit.

Hans plats blir svår att fylla. Ingen nu levande svensk kände så som han våra gamla svenska landskapsdräkter, svenska allmogens lif och lefverne i helg och söcken, alla gamla fornsaker inom museets allmogefdelning, som han ordnat så som d:r Hazellius ville. Träder man in i Nordiska Museets väldiga hall på nedra botten, sannolikt den största i Norra Europa, omgifves denna af 28 sidohallar, i hvilka södra och mellersta Sveriges allmogekultur från forna tider är företrädd, och det är ändå inte hela allmogefdelningen. Rikedo-

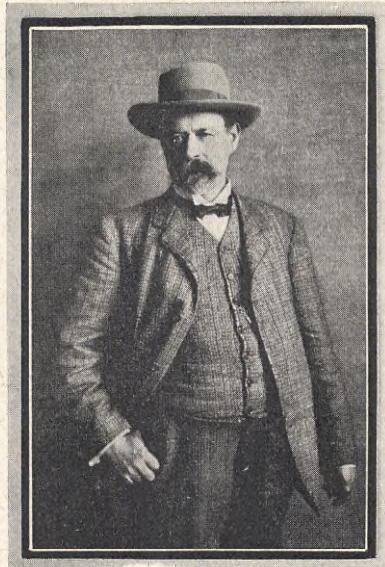
Harald Sörensen-Ringi's bortgång betecknar utan tvivel en betydande förlust för den svenska konsten. Ty utan att tillhöra "*de store*" var Sörensen-Ringi en förmåga, med skäl både respekterad och upp-buren. Hans personliga tillbakadragenhet ställde honom också mera i skymundan, är hvad hans ärliga, innerliga arbete gjorde honom förtjänt af.

men på föremål, dessas art, dess folkliga innehåll, söker sitt motstycke i hela världen.

"Si monumentum queris, circumspice!" "Söker du hans minnesvård, så se dig omkring!"

Denna afdelning blir intendenten Wistrands minnesvård för evigt inom Nordiska Museet.

Redan som skolyngling i Wäxiö hade *Per Wistrand* börjat att samla fornsaker, och hägen vallius' samlingar

H. & D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF
INTENDENT VID NORD. MUSEETS
ALLMOGEAFDELNING.
F. 22 april 52. † 18 april.

därför hade väckts af Hylltén-Ca- och Smålands museums. Student 1874 blef han i Upsala bekant med fornminnesvårdaren prof. Karl Säve, hvilken var den som uppmanade honom att söka d:r Hazellius och erbjuda honom sin tjänst. Detta erbjudande antogs och W. började för Hazellii räkning vandra omkring i Småland och köpa upp "gammalt". Det heter i en berättelse härom från Nordiska Museets första 25-årsskede att folket i början tyckte det var synd om den unge studenten som blifvit så tokig, att han for omkring och köpte upp gammalt skräp; men snart lärde de sig att skräpet hade ett förut ej anadt värde. I decennier gjorde så Wistrand resor, vanligen till fots.

Han vandrade sålunda från gård till gård genom nära 200 socknar i Södra Sverige upp till Västergötland och Dalsland, besökte många socknar flere gånger och hopsamlade minnen från skråtiden i 15 sydsvenska städer.

Först år 1881 kallades han till amanuens vid Nordiska Museet och blef samma år dess bibliotekarie. År 1907 utnämndes han till intendent för allmogefdelningen. Samma år var det ock som han kreerades till filosofie hedersdoktor vid Upsala universitet vid Linnéfasten.

I museets publikationer, i dagspressen, särskildt Smålandstidningarna, och flerstädes har intendenten Wistrand publicerat ett stort antal uppsatser af kulturhistoriskt intresse. Litteraturlistan öfver hans författarskap upptager ca ett 40-tal ofta ganska grundliga och utför-

(Forts. å sid. 485.)

För J. Logre-fl.

Kliché: Bengt Silfverparra.

"LIFVET" af H. Sörensen-Ringi.

FRÅN NATIONALMUSEUM II.

FÖR H. 8 D. AF INTENDENTEN FÖR NATIONALMUSEI KONSTAFDELNING FIL. D:R LUDVIG LOOSTRÖM.

I Seppels samling fanns också en *tafla af Edvard Bergh*. Han har, som bekant vunnit sitt största erkännande för de verk, i hvilka han återgivit något parti af Södermanlands björkkransade insjöar. Eget är att något sådant verk af honom ej finnes i Nationalmusei samling där han emellertid är representerad genom andra motiv, och dock framlefde konstnären sin längsta tid här i Stockholm. I afvaktan på att vi skola få ett så-

II. 8 D:R STOCKHOLMSFOTOGRAF. KLICHE: Bengt Sv. Veersparre.
BRUDKRONA AF FORGYLDT SILFVER. 1600-talet.

är det förra ett verk af en i sin fulla lifskraft varande trettioåring, under det att den senare är målad af en bruten man, som redan haft sitt första slaganfall.

Men vi få ej längre uppehålla oss vid målningarna, så frestande det än vore att nämna något om de ypperliga miniatyrerna från Webers samling, (där Elias Brenner, Olof Arenius, Lafrensen d. y., Gillberg och Bossi äro utmärkt representerade), liksom om de intressanta arbetena af J.

H. 8 D:R STOCKHOLMSFOTOGRAF.
FICKUR AF GULD.

dant, få vi nöja oss med att betrakta denna vy från Schweiz eller Tyrolen. Funnos icke de blånande alperna i bakgrunden och den katolska presten som förebrår några daglönare att de fördrifva söndagsmiddagen med spel och dobbel, skulle man lätt kunna tro, att konstnären här gifvit oss ett stycke

G. Sandberg, Egon Lundgren, Gotthard Werner, för att icke nämna *Anders Zorn*, af hvars hand vi fått *den enda pastell han utfört*, visande ett charmant porträtt af hans fru, f. Lamm. Allt detta får den konstintresserade själf taga kännedom om uppe i museet.

Oss återstår då blott att nämna nå-

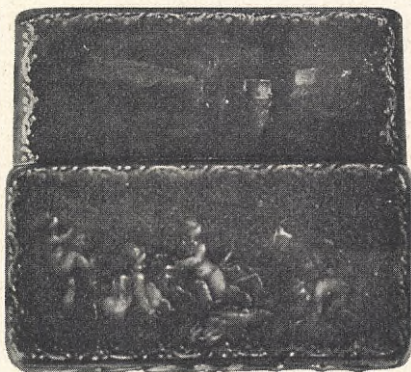
H. 8 D:R STOCKHOLMSFOTOGRAF.
FICKUR AF GULD.

svensk natur, så litet lokalfärg har detta landskap, hvilket förklaras af att den fullbordats i Stockholm efter en flera år förut tagen skiss. I alla händelser gifver den en synnerligt älsklig bild af Edvard Berghs konst. Figurerna har han nog ej målat själf utan sannolikt bedt någon vän hjälpa sig med.

Visar Edvard Berghs landskap, att konstnären gjort sina studier i Düsseldorf, så ha vi däremot i *Oskar Törnås skogsinteriör* ett påtagligt inflytande från franskt landskapsmåleri, särskildt sådant det utöfvades af den s. k. Barbizonskolan. Det är vargklyftan i den härliga Fontainebleauskogen, som konstnären framställt en varm högsommardag, när solen skiner bland de lum-miga träden och kastar ljusfläckar på vägen, invid hvilken en målare ställt upp sitt staffli, under det att hans kamrat sökt skydd mot den gassande solen i skuggan af ett träd, lugnt tändande sin pipa. Törnås kraftiga och saftiga färg gör sig här förträffligt gällande, man ser att han målat direkt efter naturen. I jämförelse med denna smakar Edvard Berghs tafla med sin mera tama och torra färg något af ateliermålning. Också

BRÖSTSMYCKE AF EMALJERADT GULD.
Omkring år 1600.

H. 8 D:R STOCKHOLMSFOTOGRAF. KLICHE: Bengt Sv. Veersparre.
DOSA I VERNIS MARTIN. 1700-talets midt.

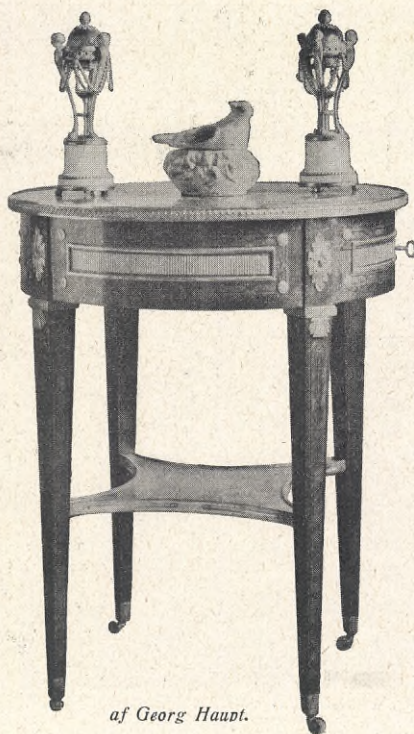
gra ord om *de skänkta konstslöjdföremålen*. Äfven bland dem taga de ur bankiren Webers samlingar utvalda priset, jämte de af ingenjören Ernst Hirsch genom testamente öfverlämnade. Båda hade de i sina samlingar att uppvisa en dyrbar möbel af Gustaf III:s hofschatullmakare (d. v. s. hofsnickare) *Georg Haupt*, hvars arbeten särdeles under de senaste åren stigit kolossalt i pris. Så t. ex. bortslogs för några år sedan på Bukowskis auktion en byrå af honom för öfver 10,000 kr., och ungefär samma belopp skulle väl den af Ernst Hirsch skänkta sekretären betinga, så mycket mera som den förskrifver sig från Haupts bästa tid, 1780-talet. Den är nämligen signerad: *Förförd. af G. Haupt Kongl. Hof Schatullmakare i Stockholm 1781*. Ungefär samtidigt är det från Webers samling komna tebordet, äfven det prydt med rika och konstnärligt utförda inläggningar i olika färgadt trä. Haupt är nu ganska rikt företrädd i museum, och han förtjänar det genom sin enastående skicklighet i sitt konsthantverk, något som äfven i utlandet förvärfvat honom ett aktadt namn.

Bland guldsmedsarbeten från

H. 8 D:s STOCKHOLMSFOTOGRAF.

SEKRETÄR OCH TEBORD

af Georg Haupt.

Webers samling märkes främst ett litet *smycke af emaljeradt guld* med Kleopatras död i hög relief, en af dessa få i behåll varande prydnader, som de eleganta damerna på 1500- och 1600-talen buro i en halskedja på bröstet. Vidare en *brudkrona af förgylldt silfver*, prydd med briljantslipade glasstenar i olika färger, ett svenskt arbete från 1600-talet. Sådana kronor hade redan under den katolska tiden brukats hos oss på jungfru Marias bilder i kyrkorna, då de också utlånades för att pryda brudar som voro jungfrur. Vågade någon annan än en jungfrulig brud bära dem, blef straffet strängt. Denna sed har bibehållits mångenstädes i landet, och ännu i dag har en och annan kyrka på landsbygden sin brudkrona i behåll. Äfven den Weberska kronan har tvefvelsutan tillhört någon kyrka, tyvärr veta vi icke hvilken. I alla händelser är den en af de vackraste som i sitt slag finnes kvar. Icke ens Nordiska museet kan i sin rika samling af sådana uppvisa maken.

Så ha vi att observera *tvänne flickur i guld från 1700-talets midt*, båda förträffliga ur konstsynpunkt och här afbildade. Det ena har sitt speciella intresse därunder att det är af svensk tillverkning, som visar huru högt guldsmedsycket stod hos oss under rokokotiden. Dess boett prydes med en liten elegant scen, i blå och röd emalj framställande Tiden under bilden af en gammal gråskäggig gubbe med lie och timglas, sittande bland molnen. För dess svenska härkomst tala såväl kontrollstämplarna, hvilka angifva tillverkningsåret vara 1761, som signaturen. I urverket läses nämligen: *J. Lindquist, Stockholm*. Han fick sina rättigheter år 1754. Hvad emaljarbetet beträffar ha vi icke många svenska emaljörer att gissa på. Mest påminner han om Johan Georg Henrickson (f. 1707. † 1779), som dock gjort ännu bättre emaljmålningar. Det andra gulduret är engelskt och har på boetten en typisk rokokoscen i drifvet guld, framställande en kavaljer som gör sin cour för en ung dame, öfver hvilken en sällskapsdame håller ett parasoll, allt omgifvet af rokokosnikklar.

I den här afbildade *lilla dosan* hafva vi till sist ett annat litet äkta barn af den glada rokokotiden, som stod i så förtroligt förhållande till smakens och behagens gudinnor. Den är utförd i s. k. Vernis Martin — namnet kommer däraf att fyra bröder med detta namn företogo sig att eftergöra kinesiska och japanska lackarbeten i fransk rokokostil. Målningen som framställer några amorer lekande

i ett landskap, är utförd i dessa lackfärger på en rödskimrande finrutig botten inom ett ramverk, bestående af bladkvistar i guld. Sådana små pjäser äro ytterst dyrbara och eftersökta i konstmarknaden, och man skall ha större medel till sitt förfogande än Nationalmuseum för att kunna inköpa dem. Bankir Weber hade tillräckligt både af konstsmak och mynt — det behöfs bådadera — för att lägga sig till därmed. Och beredde det honom en sann glädje att veta sig vara ägare af detsamma, och det är icke att undra på.

Och här stanna vi, bjudande en hvar välkommen till Nationalmuseum att taga närmare kännedom om 1911 års märkliga förvärf.

(Forts. fr. sid. 483.)

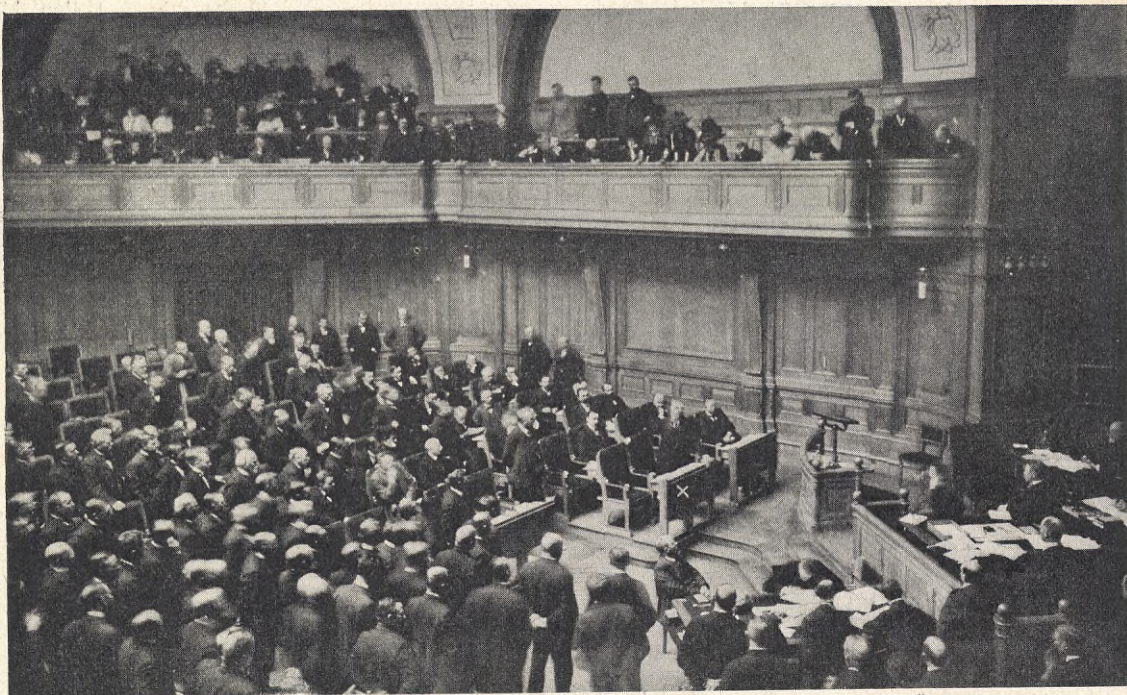
liga uppsatser, och ett betydande tal smärre saker i Skansens programblad från och med år 1906. Det skulle föra för vida att här söka uppräknas dem.

Det vida viktigaste af hans arbeten är dock det nationella praktverk som af Nordiska Museet utgafs 1907 och har dr. Wistrand till författare och som bär titeln: *Svenska folkdräkter*. Det är som bekant en ståtlig volym på 160 sidor med 30 de finaste färgtrycksplanscher, de trognaste vi i vårt land äga. Här har den unike kännaren framlagt resultaten af mångåriga forskningar. Det är f. ö. ej blott de typiska dräkterna från olika landskap som afbildas och beskrifvas, utan många karaktäristiska drag ur folkets lif och vanor, hvarigenom skildringen blir af ännu större kulturhistorisk betydelse, hvarjämte själfva texten innehåller ett stort antal smycken, väfnader m. m.

Utom af hela Nordiska Museet och Skansen, kamrater och underordnade, står en ovanligt stor vänkrets i sorg vid en som det vill synas för tidigt öppnad graf. Dr. Wistrand efterlämnar minnet af en den trognaste och trågnaste pliktuppfyllelse och en rättfram, ärlig och älskvärd karaktär.

Alfred Lindberg.

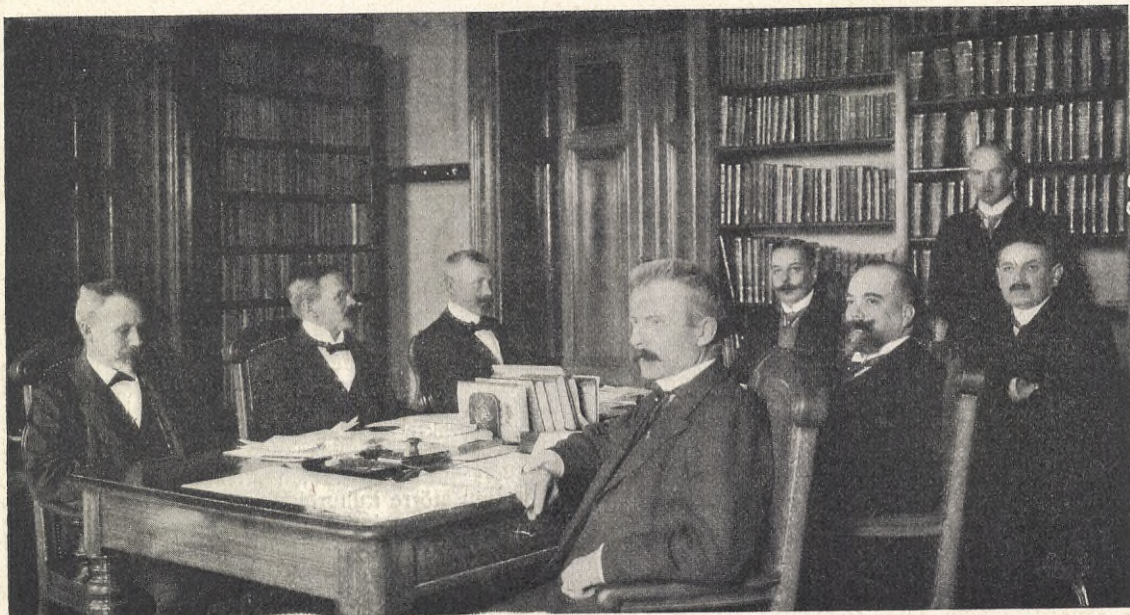
FÖRSVARSRÅGÅN I RIKSDÅGÅN.

ANDRA KAMMAREN UNDER SJÖMINISTERN, STATSRÅDET J. LARSSON (X), ANFÖRANDE.

I båda riksdagens kamrar förekommo den 17 april stora debatter rörande regeringens pansarbåtspolitik. Mycken våltalighet flödade å ömse sidor och såväl anhängarne af 1911 års riksdags F-båts-beslut som af 1911 års liberala regerings F-båtsuppskof förde i elden alla de argument, som stodo till förfogande, utan att man dock egentligen kan säga, att debatten i frågan därigenom tillfördes några nya, hittills obeaktade synpunkter. Särskildt för sjöministern hr Jakob Larsson var det en het dag, och den personliga animositet mot honom, som i åtskilliga anföranden icke kunnat helt och hållet tillbakahållas, framkallade nog i sin ordning hos honom en viss nervositet, som lämnade spår i hans anförandes form.

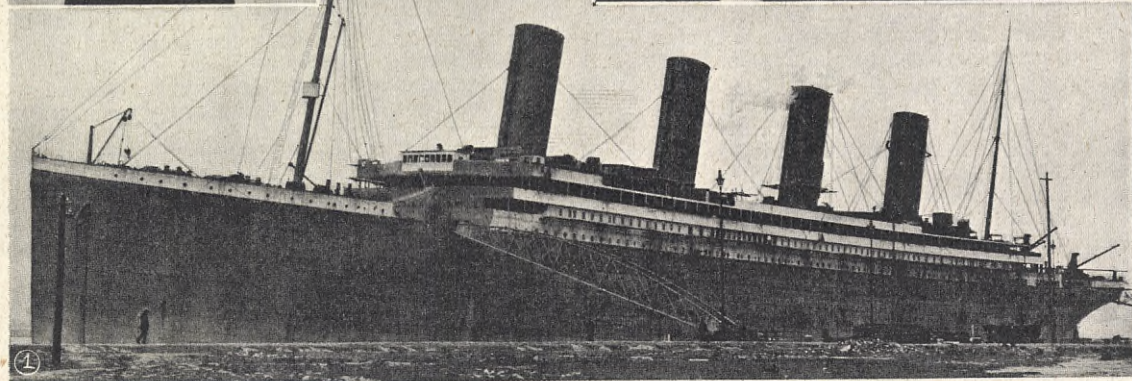
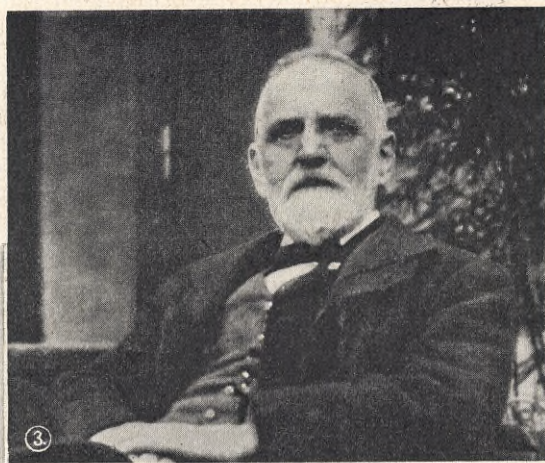
Man bör kunna förvänta, att efter detta meningsutbyte de upprörda stämningarna å båda sidor småningom skola lägga sig. Det storartade resultat, hvartill de enskilda insamlingarna för pansarbåtsändamål ledt, ha ju lämnat garanti för, att ingen tidsutdråkt i anskaffningen af ny krigsfartygsmateriel skall behöfva ifrågakomma, äfven om regeringen fortskrider på den inslagna utredningsvägen. Kan denna sedan leda till hvad statsrådet Fridtjuf Berg benämnt försvarsrågans lösning genom demokratien och alla samhällsklassers och partiers enande i målmedvetet värn kring fosterlandets själfständighet, skall det måhända visa sig, att både F-båtsbeslut och uppskofsbeslut hvar på sitt sätt led tffil gamla Sveriges tromma.

K. JÄRNVÄGSMANNA-KOMMITTÉN för utredning om dels öfverkvalificerad arbetskraft inom statens järnvägsförvaltning, dels allsidigare utbildning af personalen samt för afgifvande af förslag till åtgärder för underlättande af öfvergång från lägre till högre lönegrad. Foton tagen vid sammanträde i k. järnvägsstyrelsens lokal den 15 april. Vi namngifva kommitténs ledamöter i den ordning de sitta rundt bordet från vänster räknadt: led. af Riksd. F. K., lokomotivmästaren F. Berglund, kontorsbiträdet A. Rehné, stationmästaren J. A. P:son Swarts, led. af Riksd. A. K., bruksägaren A. Ekman (ordf.), byrådirektör J. Virgin, trafikdirektören A. O. L. Kampf, led. af Riksd. A. K., A. Andersson; stående sekreteraren Vinblad.

DEN FASANSFULLA TITANIC-KATASTROFEN.

När *Titanic*, världens största ångfartyg, under sin första resa från England till New York natten mellan 13—14 april under full fart sammanstötte med ett isberg och efter några timmar sjönk med 1,649 människor, medan endast 741, mest kvinnor och barn samt bolagets direktör, räddades, då timade alla tiders mest fasansfulla

1. TITANIC, FOTOGRAFERAD I SOUTHAMPTONS HAMN DEN 10 APRIL; natten mellan 13—14 s. m. ägde sammanstötningen rum. 2. KAPTEN J. E. SMITH, *Titanics* förölyckade befälhavare 3. SKRIFTSTALLAREN W. STEAD, en af de 1,649 förölyckade passagerarne.

sjöolycka. — Dagspressen har undan för undan lämnat ingående skildringar, hvadan en sådan torde vara obehöflig i H. S. D. Så snart autentiska fotografier af intresse i samband med ka-

tastrofen hinna till Europa, skola vi återkomma. Nu återgifva vi endast en senaste foto af ångaren, dess, efter allt att döma, präktige befälhavare och en af de märkligaste passagerarne.

SOLFÖRMÖRKELSEN DEN 17 APRIL

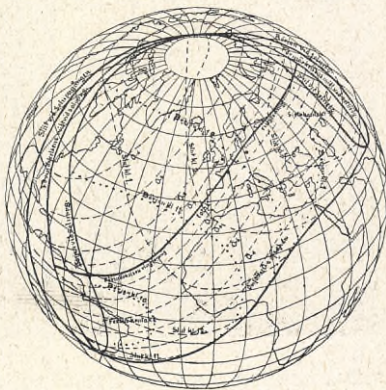
FÖR H. S. D. AF AMANUENSEN VID STOCKOLMS OBSERVATORIUM, ANSGAR ROTH.

Solförmörkelser, i all synnerhet de totala, ha alltid gjort ett mäktigt intryck på människorna. Våra förfäder trodde, att något illasinnadt och fruktansvärdt vidunder var i färd med att uppsluka dagens strålände stjärna, och sökte med diverse naiva medel skrämja draken på flykten. Magierna och teckentydarna kommo tack vare sina noggranna observationsmetoder väl snart under fund med, att solens och månens förmörkelser följa hvarandra efter en viss regel, och icke blott chaldéernas, utan äfven kinesernas astronomer förutsade förmörkelser redan tvåtusen år före Kristi födelse. Vidskepelsen hos folkets stora okunniga massa blef dock allt svårare och nådde under medeltiden sin kulmen — samtidigt med att Tyko Brahe, Kopernicus, Galilei och Kepler gjorde sina snillrika undersökningar, som skulle bana väg för den nya tidens upplysta och orädda naturstudium. Men hur kan man ondgöra sig öfver folkets öfvertro, då som framstående ansedda astronomer ännu i början af det adertonde seklet på fullt allvar förkun-

nade, att vid en solförmörkelse giftiga dunster och dimmor sänkte sig ned till jordytan, att därför en-hvar borde hålla sig inomhus, noga tillstänga alla dörrar, fönster och andra öppningar, särskildt tilltappa brunnar o. s. v.! Ja, än i dag finns kanske en och annan, som tror på dylikt skrock; åtminstone på andra sidan Öresund, om man får sätta lit till hvad en Köpenhamnstidning i dagarna har berättat.

För nutidens astronomer råder dock ej längre någon oklarhet rörande ett dylikt himlafenomens verkliga natur och förlopp, om än någon liten osäkerhet kan göra sig gällande vis å vis sifferdetaljer, såsom var fallet vid den senaste förmörkelsen.

Det kan synas egendomligt, att våra moderna stjärntydare, som med ofelbar visshet förutsäga eklipser för tusen år framåt och som angifvit dag och timme för alla förmörkelser under historisk tid, ända upp till syndafloedens dagar, — att dessa samma lärde voro ur stånd att uppge, huru den nyligen timade solförmörkelsen skulle i detalj komma att te sig, eller ens

SOLFÖRMÖRKELSEN FOTOGRAFERAD I STOCKHOLM
PÅ EN PLÅT MED 5 MINUTERS
MELLANRUM.

afgöra den viktiga frågan om *total* eller *ringformig*.

Det är lätt att påvisa orsaken till denna skenbara motsägelse, och det skall då framgå, att ifrågavarande eklips var en sannskyldig probersten för bedömandet af de astronomiska mätningarnas och siffrornas noggrannhet. Ett tillfälle, som ytterst sällan återkommer, erbjöd sig nu, att kontrollera den matematiska astronomiens hypoteser; det är förklarligt, att de stjärnkunnige gjort allt för att i möjligaste mån tillgodogöra sig denna chance. Också en nationell täflan har kommit med i spelet, i det de franska astronomerna trädt i opposition mot sina engelska och tyska kolleger, adopterande väsentligt andra siffervärden för sina kalkyler.

Saken förhåller sig sålunda. Förmörkelsens smala centralbälte — det område inom hvilket månskivan syntes passera centralt öfver solen — beräknades från Venezuela och Brittiska Guayana sträcka sig tvärs öfver Atlanten, nå Europas kust någonstades

i norra Portugal, genomskära Spaniens nordvästra hörn, Biskayabukten, Nordfrankrike (passerande strax nordväst om Paris), Belgien, Nordtyskland. Från Rügen går zonen tvärs öfver Östersjön in i Livland, söder om Petersburg genom Ryssland in i Sibirien, där den centrala förmörkelsen upphör. Inom detta bälte, som sålunda hade förmånen att passera midt igenom några af Europas tätast bebyggda trakter, borde man således ha fått njuta af en total solförmörkelses grandiosa skådespel — hade icke en egendomlig omständighet fördärfvat alltsammans. Hvar och en erinrar sig, hoppas vi, från sin skoltid, hur en solförmörkelse uppstår. När månen passerar mellan sol och jord på sådant sätt, att de tre himlakropparnas medelpunkter befinna sig på en rät linje, kommer ju månen att betäcka den strålande solskivan och skymma bort dess lifgivande ljus för oss arma jordbebyggare. Härför fordras dock, att månens (variabla) afstånd från oss vid ifrågavarande tillfälle är så litet, att dess skenbara storlek öfverträffar solens, med andra ord att månens *kärnskugga* träffar jordklotet. Denna kärnskugga har formen af en kon, hvars bas utgöres af månen och hvars spets rusar fram genom rymden i förlängningen af linjen sol—måne. När skuggkäglets spets jordytan, då synes på alla af densamma

Efter fotografier.

1. STOCKHOLM: CARL XII FOTOGRAFERAD UNDER SOLFÖRMÖRKELSEN. 2. GÖTEBORG: Coronastrålarne synliga vid förmörkelsens maximum. 3. ASTRONOMER I MJÖLBY. 4. STOCKHOLMSBILD.

Klitch: Kem. A.-B. Benkt Silfverparre, Sthlm—Gbg.

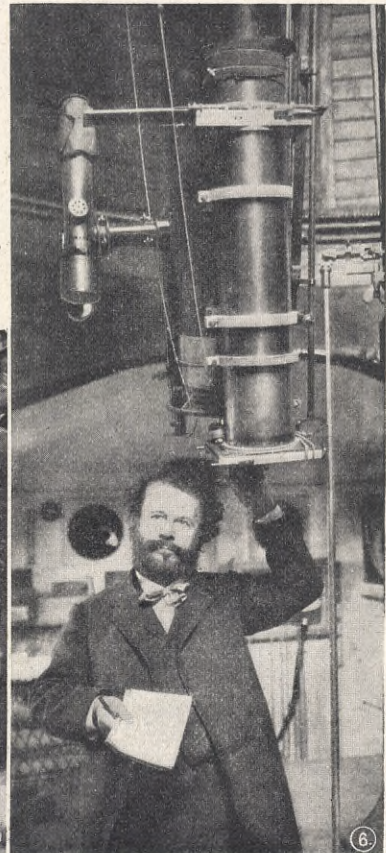
berörda punkter förmörkelsen total; i motsatt fall ter sig förmörkelsen ringformig för alla orter, belägna på förlängningen af konens midtlinje; d. v. s. vid eklipsens maximum synes en smal, ljus solrand ännu omgifva den svarta månskiivan. Nu kan i emellertid fall inträffa, då de båda kropparnas skenbara storlek blir exakt eller nära *exakt lika*, och då man hittills ej med absolut noggrannhet kunnat mäta månens diameter, stannar man i sådant fall i tvifvelsmål om förmörkelsens karaktär.

Vidst. bild: EN EGENDOMLIG BILD AF SOLEN FOTOGRAFERAD I PARIS FRÅN AEROPLAN UNDER FÖRMÖRKELSEN.

Detta sällsynta fall inträffade just den 17 april, då den ringa säkerheten rörande skuggkägglans dimensioner, gjorde det ovisst, inom hvilken del af centralzonen förmörkelsen komme att nå totalitet. Då också månens bana, som är utomordentligt komplicerad, lämnar rum för någon osäkerhet, blef äfven centralliniens *läge* vanskligt att bestämma. Sålunda hade för Paris omedelbara grannskap engelska, tyska, amerikanska och franska astronomer beräknat inalles *fem* olika ruter, som den väntade resenären förmodades komma att välja. Afståndet mellan den nordligaste och sydligaste uppgick till åtta kilometer — ett synnerligt ringa belopp, om man tar i beaktande månskuggans gigantiska längd, men naturligtvis af betydelse, för dem som sökte

Forts. å sista sidan.

5. EN BERÖMD PARIS-ASTRONOM, BEGOURDAN, följer förmörkelsen vid Cormeilles. 6. CAMILLE FLAMMARION, världens mest fräjdade astronom, fotograferad i sitt Observatorium under förmörkelsen. 7. AUTOMOBILEN I ASTRONOMIENS TJENST. Pariserchaufför ser på solförmörkelsen genom sin lykta. 8. PARIS. IAKTTAGELSER I VATTENSPEGEL.

IN MEMORIAM.

Efter fotografij.

AFTÄCKNING AF MONUMENT ÖFVER DROTTNING VICTORIA AF ENGLAND I NIZZA, den 12:te april, hvarvid Konung Gustaf närvar.

Henri Brisson, Franska Deputeradekammarens president, afled vid 77 års ålder den 14 april. Invald i nationalförsamlingen 1871, blef han president för den republikanska partigruppen. Efter Gambetta var han kammarens president 81—85; blef sistnämnda år konseljpresident men kvarstod endast till 86. Vid val till republikens

Bilden t. v.:
MONUMENT ÖFVER DEN ITALIENSKA SKALDEN CARDUCCI, Nobelpristagare, aftäckt i Venedig den 11 april.

Efter fotografij.

Kliché: Bengt Silfversparre.

Efter porträtt.

HENRI BRISSON †.

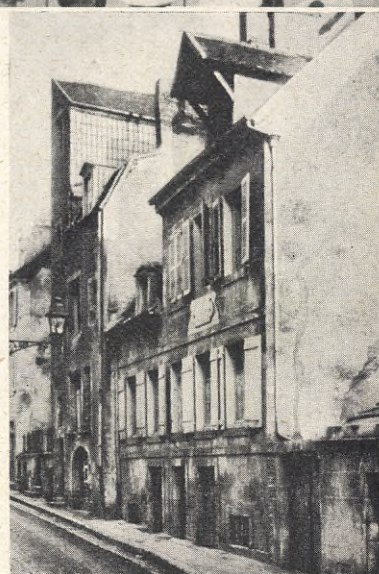
Kliché: Bengt Silfversparre.

Kliché: Bengt Silfversparre.

AFTÄCKNING AF MONUMENT ÖFVER KONUNG EDWARD VII I CANNES, den 13 april, under stora högtidligheter.

president har B. tvenne gånger erhållit ett betydligt antal röster. 1898 blef han ånyo och äfven då under endast en helt kort tid konseljpresident. Därvid genomdref han Dreyfusrevisionen. Brisson åtnöt från alla partier ett lika stort som berättigadt anseende för sin politiskt fullkomligt redbara personlighet.

Bilden t. h.:
LOUIS PASTEURS FÖDELSEHUS I DÖLE (dep. Jura) har inköpts af Franska Staten i afsikt att där anordna ett Pasteur-museum.

Efter fotografij.

Kliché: Bengt Silfversparre.

NATTENS DEMONER. FÖR HVAR 8 DAG AF ANNA BRANTING.

JOHANNES och hans mor gingo ut med Montmartrekyrkogården för att nå sin bostad. Lyktorna hade redan i timmar varit tända, det hade blifvit mera stilla på gatorna, arbetsåldnaden skramlade ej längre.

Ingen sorgsenhet tyngde modern och Johannes, knappt någon förstämmning, icke heller förargelse, fast Esther låtit dem sitta på den lilla trottoarrestauranten Bodé och vänta vid middagsbordet. Hon hade så säkert lofvat komma half åtta, men klockan blef åtta, half nio, och hon hördes ej af. Slutligen hade de förtärt sin måltid ensamma.

De kände ju Esther. Då det gällde hennes egna upptäcktsfärder i Paris, eller att ha det angenämt, med sina polska vänner och vara dem till tjänst, lämnade hon släkt och hem i sticket. Men hon gjorde det så hjärtegladt, hon hade ständigt ett så hänförande intensivt nöje, hon hade sett så mycket, alltid fått lära så mycket, att man omöjligt kunde vara ond på henne, när hon äntligen vände tillbaka. Icke ens fast hon då blott sade ett trött leende godnatt och gick till sängs. Hon hade ju också alldeles rätt, man var inte i Paris för att idka familjelif, för den sakens skull kunde man gärna stannat hemma.

Denna gång var hennes dröjsmål ännu mer förlåtligt. Casimir och kanske äfven Henriette skulle resa. Casimir hade planerat sin affärd vid åtskilliga tillfällen förut, han hade med sin smekande stämma sagt ordentligt farväl åt Johannes' och Esthers mor, och han hade ute på något nattkafé låtit champanjens gyllne afskedstårar falla i de unga vännernas tjusadt lystna glas. Men han for ej, alltid kom något i vägen, mest det att sedan de där tårarna väl ymnigt strömmat funnos inga pengar kvar att betala hotellet och ännu mindre järnvägsbiljetten med. Sådant är Paris, det vet hvar och en som varit ung.

Men i dag skulle det bli. Från någon bangård, Johannes mindes inte hvilken, skulle det tåg susa i väg, som inom sina glasrutor borde förvara den farlige Casimir.

Gudskelof! sade modern. Han är förtjusande, alldeles för förtjusande, och just därför är det bra att han kommer härifrån. O, jag skulle inte vilja ha Esther i händerna på en sådan där polack! Det blef bara olycka af!

Hvad mamma är barnslig, tänkte Johannes. Så sött af henne att ta allting på allvar...

Han öppnade grinden, och då de ströko utmed den mörka trädgårdens små daggiga blommor mindes modern:

Här nerifrån har Casimir med sin röst af sammet ropat upp mot Esthers fönster: Mademoiselle! Mademoiselle!... Ja, det var godt att han äntligen ger sig bort.

De tände gasen i salen, en rå och skoningslös låga, som genast pekade på bordet. Där låg ett telegram. Johannes tog det och lämnade till modern. Hon böjde sig öfver depeschen, och då hon läste kändes det som om någon tryckt på hennes axlar och nacke.

— Retardés à Enghien Esther, stod det.

— Jag vet inte, om jag sett rätt, Johannes, sade hon.

— Retardés à Enghien, läste Johannes. — Jaså, hon har följt med dit.

— Enghien, hvad är det? frågade modern.

En stad, förstås.

De satte sig tysta i rummet, som låg åt trädgården. Båda låtsades läsa. Men så reste sig Johannes.

— Det här går; inte an i Jesu namn, sade han,

— inte behöfver vi plåga oss för att hon är i Enghien.

Mamma, säg? Har vi något vin hemma? Jo, vi köpte ju i går. Vill mamma ha ett parti écarté? Kan inte? Prat, mamma måste väl kunna lära sig ett så enkelt spel!

Han sökte rätt på korten, tog bort hackorna och började blanda. Då han talade täckte han sin stämma med en hinna af likgiltighet, men modern hörde det ömma medlidande, som fanns inunder.

Hvad tror han, efter som han tycker synd om mig, tänkte hon, hvad tror han, efter han vill döfva oss med vin?

Johannes gaf. — En, två, tre, fyra, fem, spader är trumf!

— Hu, det är en otäck färg, sade modern, får vi byta, ack, får vi byta!

— Hvad menar mamma! Jo, det var just ett fint sätt att spela...

— Ja, men jag afskyr spader, Johannes, när vi nu ska sitta här och spela i natten, hvarför måste vi då ha spader? Det är något olycksbringande med den färgen, det försäkrar jag dig. Du tycker jag är dum, det må så vara, men jag ber dig!...

Den värsta dumheten är att aldrig någon geografi fastnat i mig, tänkte modern. Och inte kan jag fråga Johannes, han har inte heller anlag för geografi, annat än den man reser sig till.

— Enghien! Hvad är det nu för en liten vämjelig stad? Är den på väg till — hu! — på väg till Polen?

Alla ljud därute hade dött. En ängslande tystnad rådde, ingenting förnams annat än kortens breda smällar i bordskifvan. Modern lyfte hufvudet: — Hör! Johannes hör! Det går någon därute! I trädgården! Johannes, låt oss lysa!

— Nej, det är ingenting, mamma tar fel. Hans stämma lät onaturligt torr. Modern for med en skygg blick öfver honom. Hans ansikte var förändradt, ådrorna i pannan hade svällt upp och munnen darrade.

— Hon betar sig som en slyna! sade han plötsligt och hårdt.

Modern i sin gammalmodighet tänkte: Johannes är en man, säger han något så är det därför att han har erfarenhet och förstår. — Och underdånigt lät hon hetsa sig. Hon blef dömande, äfven hon, och sade:

— Ja, det är fullkomligt skamlöst!

— Men man kunde ju inte vänta bättre, tog Johannes vid.

— Hvad menar du? stammade modern.

— Ah! De unga stockholmsflickorna nu för tiden!...

— Är de olika nu mot förr?

— Jag vet inte hur de var förr. Men nu är det ingen skillnad på dem som fått uppfostran och dem, som blifvit utan. De är samma sort alla.

— Men Esther, Esther!

Det skrek i moderns bröst och skriket ekade i hennes utrop.

— Esther ja! Finns det något skäl att anse henne bättre än någon annan?

— Jag trodde hon var så ren, sade modern sakta och med ett försök att värna. Hon kände åter detta tryck på nacke och axlar.

Johannes log ett blekt och cyniskt leende.

— Ren! — Men att hon skulle följa den där Casimirs vink, och så snart, det är nästan väl starkt.

Modern satt yr och förvirrad. Det var så nytt och så förfärligt alltsammans, det var förkrossande. Hon grubblade och stirrade, men då ingen hjälp från sonen bjöds, blef hon vred, och vre en gaf henne åter kraft, hon ropade högt:

— Men då är hon ju en hycklerska! Allting ljuger hos henne, ögonen, skrattet, hennes sätt att

skämta, ja, hennes egna direkta ord! Det är ju upp-
rörande! Man lefver tillsammans med dem hela
deras lif, man talar, man byter åsikter, man ger sig
själf med alla sina svagheter, inte för att man är
talträngd, utan för att man vill ha ett slags rätt till
deras förtroende, deras sannfärdighet, och så är det
sken och bedrägeri alltsammans! Åh fy! Åh fy!
Johannes svarade ej. Han var ju en man, och
männen ha intet svar på kvinnornas utbrott. Men
för egen del grep sorgen honom, och skammen.
Han sade:

— Möter jag Casimir någon gång skall jag slå
honom i ansiktet.

I detta nu tyckte modern att det låg en glimt af
vänlighet i situationen. Ty Johannes' yttrande var
så ungt, det var en gosses ord, en gosse som läst
romaner bland allt annat som han, bevars, tagit del af.
Hon gick till fönstret och såg ut mot den tin-
drande natthimmeln.

Men då Johannes fortfor, skymde verkligheten
bort all ljusning. — Det är väl inte troligt, att man
träffar herrskapet så snart, sade han.

Esther hade rest, rest till Polen med Casimir,
eller hon hade dock följt honom till Enghein, och
nu var natten där med sina många timmar och känslö-
lösa stjärnor.

— Min Esther, min Esther! jämrade det i modern.
Så lätt går då ett barn förloradt . . .

— Förloradt! Och som ett svar på hennes tankar
sade Johannes:

— Hon *kan* helt enkelt inte komma hem efter
det här.

Moderns blickar fingo intet fäste.

— Nej . . . nej . . . det kan hon inte! . . .

— Är får gå, många år, innan det kan plånas ut,
sade Johannes.

Det var hela tiden en röst i moderns inre, som
då och då grät: Esther, min lilla Esther! — Men
hon medgaf:

— Nej, det är naturligt, hon måste stanna ute . . .

— Men hvad i guds namn ska vi säga åt dem
där hemma? undrade Johannes. Alla människor
kommer att trötta ut en med frågor.

— Vi får säga . . . vi får säga att hon blifv:t er-
bjuden någon anställning. Och det behöfver inte
vara osanning, det kan hon ju få.

— Den uslingen! sade Johannes.

— Ack, en sådan natt det blir igen! bröt modern
ut. Jag tar ett sömnpulver, jag vill inte ligga vaken,
allt får så fruktansvärda former i mörkret.

— Ja, det är väl bäst vi söker sofva, sade Johan-
nes. Nu lönar det sig inte längre att sitta och vänta.
Han kysste sin mor och gick.

Modern redde sin bädd och klädde sig för natten.

Lampan får brinna en stund, tänkte hon, jag släc-
ker inte förrän pulvret börjar verka. Men redan nu
tyngde ögonlocken, och sömnen lindade sitt dok
kring pannan.

Låset vreds upp och Johannes stod där igen.

— Mamma, jag kom att tänka på en sak: Det
kanske lät som om jag visste något ofördelaktigt
om Esther, men i så fall var det ett misstag!

— Men du *tror* henne om ondt, svarade modern
kärft, ty hon tyckte illa om att bli störd då hon
beredt sig att sofva.

— Jag tror henne inte om mera ondt än andra . . .

— Och jag som hade föreställt mig att du satte
henne öfver alla andra!

— Det har jag kanske gjort . . . Men var inte
orolig nu, mamma, ingenting blir bättre af det. —
Johannes gick.

Nu hade modern åter blifvit vaken. Hon låg och
såg i en dimmig dystert på lågan.

Klockans visare hade skridit långt fram.

I ett nu hördes snabba steg i sanden, och lätta
naglar rasslade på fönsterrutan.

Esthers klara stämma signalerade: — Mamma!

Modern sprang upp på tegelgolvet, ut i entréen
och öppnade glasdörren. I hallfuset, som genom
den hvita gardinen föll ut från lampan, stodo två
unga flickor, Esther, som hennes hjärta ropat efter,
och Henriette, den polska studentskan som hon
aldrig sett.

Modern slöt sina armar omkring dem, och så
stodo de alla tre, blandande sina kyssar. Modern
skrattade af lycka, men kunde inte längre återhålla
sina tårar, Esther log och hviskade små glödande
och innerliga ord, och den polska flickan blef hän-
ryckt af all denna värme.

Hon berättade på sin svindlande franska att Esther
velat ha sitt telegram mera detaljeradt, men blifvit
utskrattad af henne och Casimir, att Esther sedan
varit ledsen, därför att hon förstätt hur orolig mo-
dern skulle bli, och att Henriette nu följde Esther
midt i natten för att madame skulle inse att intet
ondt kunnat hända hennes dotter.

Modern svarade blygt: Je suis bien touchée de
votre bonté, och då logo de alla tre.

Henriette tog färväl. Modern och dottern kysste
hvarandra om och om igen, det var som de hållits
skilda många mil och långa år. De skulle just vän-
da in i rummet, då de märkte att Henriette kom-
mit tillbaka..

— Ack ja, sade Esther, jag har burit hennes kas-
sa i min väska. Och hon räckte Henriette ett två-
francsstycke.

— h, den lilla polska flickan och hennes stac-
kars två små francs, sade modern beklagande. Och
nu skall hon ut i mörkret och ända ner till Quartier . . .

— Det är så lugna trakter, sade Esther flyktigt,
ty allt hennes intresse sköt nu Johannes till mötes.
Han hade af ångest legat vaken och ej ens befrigt
sig från kläderna, allt hade han hört, och olik sin
vanliga ridderlighet lät han Henriette gå ensam. —
Man har haft nog med obehag för de där männi-
skorna!

Sinnesrörelsen hade satt sina spår i hans drag,
det fanns något mjukt och omblandadt hos honom
och ögonen voro endast pupiller.

Esther kastade sig till hans bröst och med en slags
jublande gråt snyftade hon: — Inte kunde jag veta
att ni brydde er så mycket om mig! Att ni varit
ängsliga för mig. Jag får ju gå och komma utan
att någon frågar efter mig!

— Det är ju inte tillåtet att fråga nutidens barn,
sade modern, svagt förebrående. Ni ska ha reda
på hvart jag tar vägen, men om jag frågar er an-
ses det ogrannlaga!

— Lilla mamma, så hon säger! — Esther lät sina
tänder blänka. Men står hon inte där med bara föt-
terna — i säng med sig!

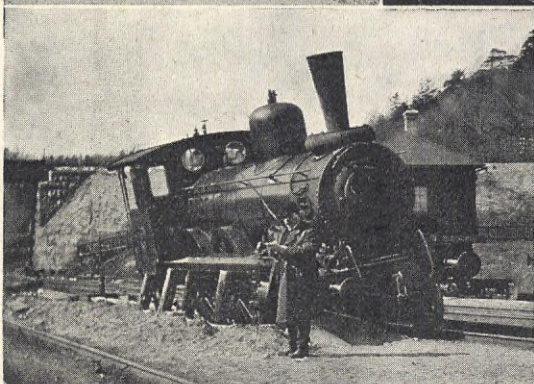
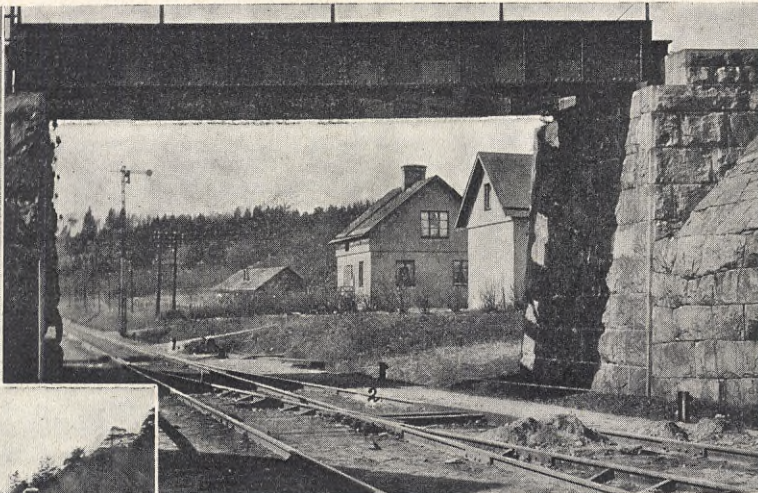
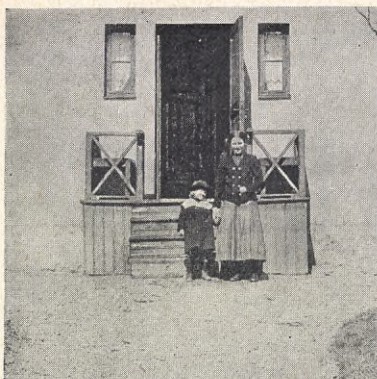
De samlades hos modern, och Johannes hämtade
vinet.

— Jag vill ha pappas porträtt hit också, sade
modern.

— Esther kröp upp i bädden och satte sig på
fötterna för att inte frysa.

Berätta nu, bad modern, hvad är Enghien för något?

— Vet ni inte det, småtingar? Det är en bad-
ort en liten bit från Paris, och där finns en stor
lokal för spel. Roulette, begrips. Casimir hade fått
för sig att han skulle vinna — han har ett system.
Och mycket riktigt hade han också skrapat ihop
tvåhundra francs, som jag tog i förvar och sa att
vi skulle fara hem. Men tror ni han lydde? Nej,
han gaf sig inte förrän han förlorat det och sextio

Efter fotografier.

Klické: Bengt Sjöforsparre.

En meddelare till H. 8. D. skriver: När ett järnvägståg från Strömstad den 17 april körde in vid Uddevalla station observerade föraren, ehuru då försent, en ribba liggande tvärt öfver spåren hvarjämte en sten placerats ett stycke däriifrån. Tåget hade för stark fart att hinna stoppas, vagnen urspårade vid ribban och loket vid stenen, och spåret refs upp. Det hela aflopp utan svårare skador eller trafik hinder. Anledningen till olyckan som naturligtvis kunnat få en vida farligare utgång, *berodde på ett attentat och illdåderna befanns vara en jemdrig pys*, Bertil Hallberg; och det anmärkningsvärda är i all synnerhet att pojken en gång förut med samma sten gjort ett attentatsförsök, som dock den gången i tid observerades och astyrdes. Risbästu följde men den har tydligen ej varit tillräcklig. Efter den bastonad vi hoppas denna gång blir grundligare, kanske det vore skäl låta det gryende järnvägsmannaintresset få skola sig på något mindre kostbar leksaksmateriel. — Vår meddelare tillägger, att ingen enda banvaktsstuga är inägnad, utan kunna barnen leka fritt där omkring och å spåren, medan det riktiga gifvetvis vore att barn icke finge uppehålla sig å dessa senare.

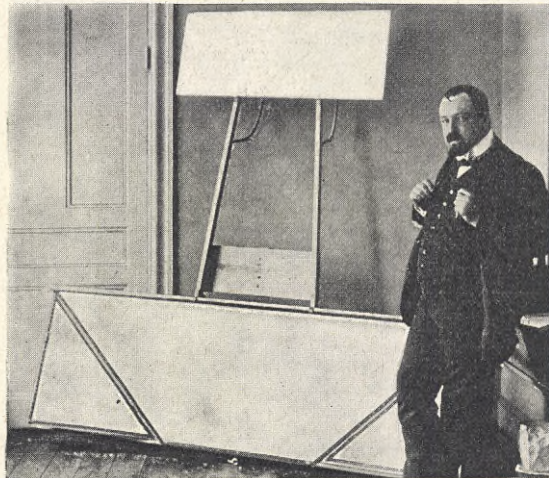
JÄRNVAGSATTENTAT AF FEMÅRING: Öfverst attentatorn, därvid en bild af platsen där urspåringen skedde; ribban låg vid 1 och stenen vid 2; nederst synes det urspårade loket.

francs till, så nu står han där på samma punkt som förut och kan inte komma någon vardt!

Modern suckade, men det var inte mycket allvar med det. Egentligen unnade hon Casimir att stanna i Paris, hvem vet när han kunde komma dit igen? Och det var ju ingenting illa med honom, allt hade löst sig så pojaktigt lätt, hvarför skulle man oroa sig? Den dag, den sorg.

Och då äntligen lampan släckts syntes det henne som om hon i mörkret gjort en upptäckt:

Natten är full af demoner!

H. S. P. STOCKHOLMSTOGEAF.

INGENIÖREN-FORFATTAREN OTTO WITT MED SITT STABILPLAN.

Klické: Bengt Sjöforsparre.

Johan Blom, den väl öfver hela vårt land bekante korpralen, har i dagar na aflidit vid 82 års ålder. En kärngubbe af gamla stammen, ifrig försvarsvän och resetalare i försvarsfrågan, var han de senaste 15 åren vaktare af *Ornässtugan*. Tusen och åter tusen ha där lyssnat till den gamles skildringar från Gustaf Vasas Dalaäventyr. — Den nyckel han håller i handen på vår bild är enligt Bloms utsago "*Sveriges viktigaste nyckel*, ty det var med den Barbro Stigsdotter inkom i Ornässtugan och lyckades få Gustaf Vasa att rymma och undkomma danskarna".

Foto. Ring, Norsholm.

Klické: Bengt Sjöforsparre.

KORPRAL BLOM †.

Witts stabila plan, den i pressen omtalade märkliga nyheten inom aviatiken, afprovades i större skala i Stockholm onsdagen den 18 april. Modellen, som är 2 meter mellan vingspetsarne och har en bäryta af 1,6 kvm. belastades så att den vägde 16 kg. och nedsläpptes från ballongen "Andrée" från 200 meters höjd. Den släpptes handlöst "på huvudet", skar med rasande fart rätt ned genom luften c:a 50 meter hvarpå den automatiskt öfvergick till säker och trygg glidflykt. Kort efter kastade vinden loss en af snedvingarne hvarpå modellen, också automatiskt, började fungera som fallskärm och nedstigningen rätt ned började. Planet höll sig hela tiden horisontalt och tog jorden mjukt och sakta. Försöket blef en verklig triumf för uppfinnaren.

OLYMPISKA SPELEN.

Öfverst:
STADEN PRAGS VANDRINGS-
DRINGS-PRIS till seg-
raren vid Olympiska Spe-
lens individuella gymnastik-
täflan. Innehafvare
f. n. G. A. Braglia, Ita-
lien.

Därunder:
FRANSKA REPUBLI-
KENS PRESIDENT har
till Olympiska Spelens
häst-resp. fäkttäflingar
skänkt tvänne vandrings-
pris, bestående af en vas
och en skål af Sèvres-
porcelain.

Efter fotografi.
GEORG HORINE, SAN FRANCISCO, den nye innehafvaren af
världsrekordet i höjdhopp på 199 cm.; sedan 1895 har detta rek-
ord varit 197 cm. och först nu i dagarne slaget med 2 cm. —
Han blir säkerligen en af Olympiska Spelens främste attractions.

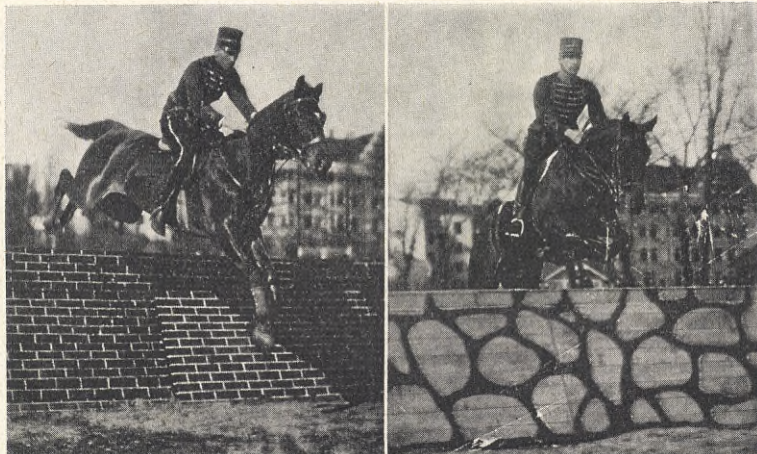
Förtäflingar till Olympiska Spelen i prisridning
och prishoppning försiggingo den 14 april å Idrotts-
platsen i Malmö. Föirsta pris tilldelades: I prisrid-
ning frih. Blixen-Finecke å Maggie; i prishoppning
löjtn. Wiedesheim-Paul på Fosfor; i military pris-
ridning och i military prishoppning löjtn. Nordlander
å Lady Artist.

TILLÄGNAN.

Bland HVAR 8 DAGS många
gynnare är det en kategori, på
hvilkas medarbetarskap vi vilja
fästa våra läsares synnerliga upp-
märksamhet och som vi önskat
ägna en särskild hyllning i detta
nummer. Det är H. 8. D:s annon-
sörer.

Det finns väl en och annan
individ som snarast anser annon-
serna i H. 8. D. för ett nödvän-
digt ondt, ja kanske ej ens nöd-
vändigt. Till dessas efterbliven-
het vilja vi ej sträcka oss. Men
det är nog kanske icke alla som
fullt fatta hvad annonser äro för
en tidning.

“En inkomst” blir det enstäm-
miga omdömet. Utan tvifvel,
men för H. 8. D:s del en alldeles
ej afgörande faktor. Det finns
ytterligare tvenne lika bety-
dande faktorer: pro 1:o annonserna hålla H. 8. D:s
öfvervägande del af läsare och läsarinor au
courant med allt nytt af intresse i marknaden
och anvisar de bästa källorna vid inköp; pro
2:o omfattningen af annonser är det enda
fullt pålitliga intyget om en tidnings verkliga
spridning. Hvilken nybörjartidning som helst kan
ståta — och gör det oftast — med himmelhöga
siffror på upplagan, det är ju endast en trycknings-
kostnadsfråga när det icke är enbart osanning.
Men ingen tror att köpmän och handelshus, med
ofta egna annonsexperten till sitt förfogande hvilka
äro “vetenskapligt” inne i annonseringens betydelse
och måste kunna bedöma hvarje särskild tidnings
värde såsom annonsorgan just för sig, ingen tror
att dessa år efter år och ofta i stadigt ökad ut-

Atelier Jons, Malmö.
LOJTNANT WIEDESHEIM-PAUL å Fosfor. — LÖJTNANT NORDLANDER å Lady Artist.

sträckning annonsera i en och samma tidning
utan att lå kunna konstatera dess gagn. — Därför
äro annonser i den omfattning de förekomma
i H. 8. D. ett ovedersägligt bevis om tidningens ofant-
liga spridning öfver landet, de äro också en ledning
för inköp hos de bästa firmor och af de bästa
varor i hvar sin branch på samma gång de er-
bjuda ett omväxlande och pikant utseende. Och
— last but not least — annonserna gifva prestige
åt tidningen som med dem är en faktor att räkna
med både för läsare, köpare och annonsörer.

Efter hvad vi anfört återstår oss endast en djup
compliment till våra annonsörer under meddelande
om att vi som en liten uppmärksamhet mot dem
i detta nummer anordna en pristäflan och hänvisa
till omslagets annons å dess 11:te sida.

VECKANS PORTRÄTTGALLERI

* Data här nedan.

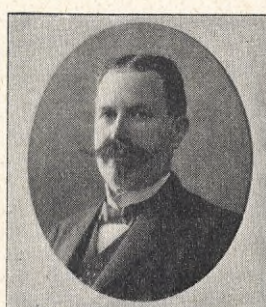
C. G. ÖRBOM.
F. d. Major. F. d. Fältintendent.
— Sköfde. 75 år 13 April.*

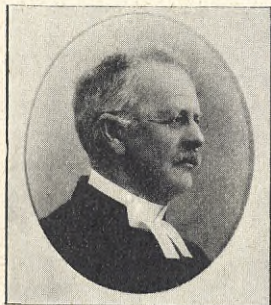
B.S.A:SON LEIJONHUFVUD.
Friherre. Öfverste. — Stock-
holm. 60 år 17 April.*

K. RUNDGREN.
Marindirektör. — Stockholm.
50 år 17 April.*

A. EDELFELDT,
Fabriksdirektör. — Stenstorp.
50 år 21 April.*

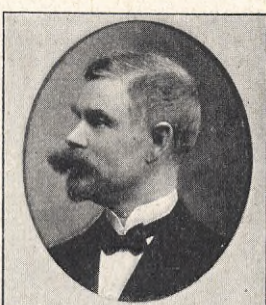
A. N. HAMMAR.
Kyrkoherde. — Allerum.
70 år 21 April.*

P. TÖRNQVIST
Kyrkoherde. — Uddevalla.
60 år 16 April.*

O. LINDBERG.
Arkitekt. Öfverlärare. — Stock-
holm. 60 år 14 April.*

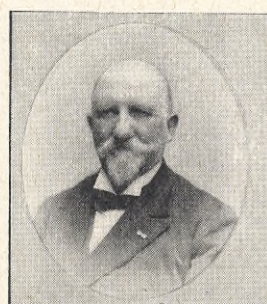
A. WAHLEDOV.
Skulptör och landskapsmålare.
Lär. — Kalmar. 50 år 28 April.

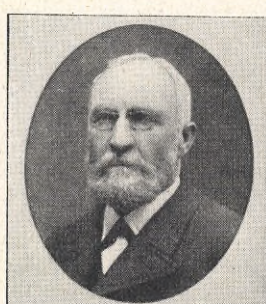
G. F. WALDENSTRÖM †.
F. d. Regementsläkare. — Umeå.
F. 25. † 21 April.*

J. PETERSON †.
Direktör. — Uddevalla.
F. 35. † 9 April.*

J. T. JACOBSSON †.
F. d. Grosshandl. Predikant
— Stockholm. F. 40. † 10 April.

C. G. LARSSON †.
Ingeniör. Godsegare. — Kyle-
berg. F. 41. † 7 April.*

GUSTAF ÖRBOM. U. löjtn. v. Svea art. reg. o. transp. t. Skarab. reg. 61, reg.-intend. d. 80, kapt. i reg.-reserv. 81, fördeln.-intendent 93, major i armén 95; fältintendent af 1:a gr. 98, afsked ur armén 99, afsked såsom fältintendent i res. 05.

STEN LEIJONHUFVUD. U. löjtn. v. K. Fortifikationen 71, öfverste d. 87, 08. Led. af Riddarhusdirektionen 07, af K. Krigsvet.-akad. 99.

KARL RUNDGREN. Stud. ex. 82, afg. ex. Tekn. Högskol. 84, ex. fr. École d'Appl. du guerre mar. i Paris 88, anst. v. mek. verkstäder 84—86, undering. v. Marining.-staten 88, ing. derst. 1900, marindirektör af 2:a gr. v. Marining.-kåren 07. Led. af stadsfullmäktige i Karlskrona 05—06.

AUGUST EDELFELDT. Grundade 84 Aug. Edelfeldts Teckn. fabrik i Stenstorp. V. ordf. i kommunalstämman 1900—08, ordf. sedan sistn. år, ordf. i valnämnden, i skolbyggn.-styr. 01—10, i telefonföreningen, Handtverks- o. Industrifören., styr. ordf. o. förestånd. i länets allm. sparbanks afd.-kontor sedan 98, samma banks förtroendeman o. verifikant f. 10 socknar sedan 93, ordf. o. förestånd. i föreläs.-fören. Led. af styr. i länets Handtv.- o. o. Ind.-idkareförbund; led. af Sv. formminnesfören. o. Vestergötl. formminnesfören. Led. af Hushålln.-sällsk. o. hedersled. af Stenstorps skyttegille.

ARNOLD HAMMAR. Stud. ex. 59, fil. dr. 68, prestex. 86, lektor i grek. o. hist. i Karlskrona 08, rektor v. h. flickskolan d. 72; kyrkoherde i Allerum o. Fleninge sedan 85, Folkskoleinspektör 1900. Led. af stadsfullm. i Karlskrona 72—76, led. af o. sekr. i folkskolekommittén 85—88, led. af Centralstyr. i Allm. Sv. Prestföreningen sedan 10.

PETER TÖRNQVIST. Stud. ex. 76, prestv. 79, past. ex. 85, kyrkoherde i Uddevalla sedan 1900. Sedan 11 ordf. i Uddev. folkskolestyrelse; inspektör v. Uddev. allm. läroverk 02. Led. af Riksd. A. K. 1900—02.

OSKAR LINDBERG. Stud. ex. 71, stud. v. Tekn. Högskolan o. Konstakad. arkitektskola till 77, därefter prakt. arkitekt i Stockholm, särskildt verksam inom möbelbranchen. Sedan 81 lär. v. Tekn. skolan.

GUSTAF WALDENSTRÖM †. Stud.-ex. 44, med. lic. 52, kir. mag. 53. Förordn. t. reg.-läk. v. Vesterb. fältjäg.-kår 54, ord. 57 öfvergick t. fältläk.-kårens reserv. 83. Under 27 års tid fr. 69 led. af Umeå stadsfullmäktige.

JOHN PETERSON †. Vistades i yngre dagar under 15 år i Amerika, återkom 64 till Uddevalla o. blef der köpman, upparbetade sin affär till en af Vestkustens mera betydande. Styr.-led. i Granit A.-B. Kullgrens Enka, v. ordf. i styr. i Uddev.-Lelängensbanan m. m. V. ordf. i styr. för Göteborgsbankens afd.-kontor. Var en inom sitt samhälle tillförlig framstående verksamhet äfven i det allmänna tjänst synnerligen uppborn personlighet.

CARL GUSTAF LARSSON †. Var på sin tid bruksbokhållare och senare bsemmerblåsare samt anställdes 72 som ingeniör och föreståndare för smedjor o. valsverk v. Sandvikens järnverk o. kvarstad t. 05. Under denna verksamhetstid löste han bl. a. det för järnverksindustrien betydelsefulla problemet att direkt utvalsa göt. Inköpt 03 den stora egendomen Kyleberg i Östergötland och var där bosatt sedan 06.

Hrr Fotografier uppmanas att vid insändande af fotografier till HVAR 8 DAG tillse, att deras namn finnes anbragt på fotografiets baksida. Endast då angifves firmanamnet.

Forts. fr. sid. 489.

en lämplig utkikspunkt under fenomenet. Då de franska astronomerna i sin patriotism beräknat, att eklipsen torde bliwa total under minst två sekunder i närheten af Paris, så ägde en verklig folkvandring rum ut till förstäderna kring Saint-Germain af skådelystna, som hoppades få se en glimt af solkorona och protuberanser. Spänningen var stor synnerligast bland fackmännen, som dock visste att de i hvad fall som helst borde kunna göra sällsynt värdefulla mätningar. Längs den franska sträckan af centralzonen voro utposterade öfver fyra hundra observatörer, alla amatörastronomer oberäknade; och i alla Europas observatorier rustade man sig att anställa mätningar och tidsbestämningar med största tänkbara omsorg.

Vädrets makter visade sig den stora dagen mycket gynnsamt stämda. Öfver hela Europa rådde högt lufttryck med svaga vindar och strålände himmel på de flesta håll. Undantag finnas: i Kristiania såg man ingenting, i Wien med omgifning endast glimtar af förmörkelsen. Men längs hela den centrala zonen rådde från Lissabon till Petersburg en charmant väderlek. Hela det väldiga observationsmaterial, som tack vare dessa gynnsamma förhållanden hopsamlats, har naturligtvis ännu ej på långt när hunnit bearbetas. Af hittills ingångna kortfattade meddelanden kan man dock redan nu förskaffa sig en överblick öfver det märkliga fenomenets yttre förlopp i dess hufvuddrag.

Från Portugal och Spanien föreligga tyvärr, när detta skrives, ytterst sparsamma underrättelser. Åtskilliga engelska astronomer hade begifvit sig till dessa trakter, enär utsikterna att här se förmörkelsen voro relativt gynnsamma och totaliteten beräknats till hela *sex sekunder* (!) mot fyra eller två i Frankrike.

I Frankrike gjorde förmörkelsen, såsom total betraktad, afgjordt fiasko. Ingenstädes observerades den annat än såsom ringformig, om ock den återstående ljusranden var ytterligt smal. Koronan blef därför ej skönjbar; två astronomer, hrr Demetresco och Crozes hade dock turen kunna observera några vackra rosafärgade protuberanser från själfva Parisobservatoriet. Inalles togos därstädes ej färre än 250 klichéer af fenomenet. Då solen under förmörkelsens gång passerade middagslinien, begagnade en kvinnlig observatör, m:me Chandon, det sällsynta tillfället att genom institutionens stora meridiancirkel anställa mätningar på den förmörkande månskifvan. Angående det omtvistade läget af eklipsens centrallinje föreligga motsägande uppgifter, som väl först efter den noggranna beräkningen af alla observationer kunna kontrolleras. Så mycket är dock säkert, att månskuggan valde en nordligare väg än de fransoser tänkt sig; det synes som om den skicklige engelske beräknaren, dr Crommelin — samme man som med så fenomenal noggrannhet förutsade den Halley'ska kometens återkomst 1910 efter sjuttiofem års frånvaro — här firat en ny triumf. Om äfven förmörkelsen icke blef total, så var dock företeelsen enligt ögonvittnens berättelser af storartad effekt, särskildt under de två à fyra sekunder den ringformiga fasen varade. Den ytterst smala strålkranen gnistrade och glimmade med en utomordentlig våldsamhet, genom instrumenten såg man ett säreget fenomen, "les grains de Baily", en pärlbandslik rand rundt mörkanten, uppstående genom månens berg och kratrar, hvilka ömsevis släppa fram och förhindra solstrålningen. Dödstytnad rådde bland den väldiga människomassan under förmörkelsens centrala skede; nio (9)

ballonger, ordnade efter en enda lång linie, bidrogo att ge taflan ett pittoreskt utseende.

De *belgiska* astronomerna hade upprättat en tillfällig station vid Namur och gynnades äfven de af en klarblå himmel. Här rådde fullständigt mörker vid förmörkelsens midt, planeten Venus och 14 fixstjärnor blefvo synliga, och temperaturen sjönk enligt uppgift hela tio grader (?).

I Tyskland gjordes talrika observationer, så inom som utom den ringformiga eklipsens zon. Inom den sistnämnda låg som ofvan nämndes, södra delen af ön Rügen, till hvars sydspets en hel del danskar företagit en vällyckad expedition. Där befann sig också prof. Charlier från Lund, som värkställde ett flertal värdefulla mätningar af den ringformiga förmörkelsen. I Köpenhamn hade däremot prof. Ström-gren kvarstannat, hvilken där tyckte sig iakttaga, det förmörkelsens begynnelse- och slutkontakt inträffade $\frac{1}{2}$ minut *tidigare* än de tyska officiella siffrorna ge vid handen. På Berlins observatorier rådde ett rörligt lif; bland annat gjorde man därstädes intressanta, ehuru sannolikt fåfänga försök att uppfånga något af solkoronans mystiska sken.

Petersburgs invånare visade ett utomordentligt intresse för det celesta skådespelet. Trenne extratåg förde massor af nyfikna ut till stationen Sferibrianka på Warschau-banan några mil söder om metropolen. Här varade ringförmörkelsen 17 sek.

Äfven de *svenska* astronomerna i Stockholm och Upsala deltog naturligtvis i det gemensamma arbetet genom tidsiakttagelser, mätningar och fotografier. I Stockholm erhöil prof. Bohlin 17 plåtar af förmörkelsen, däraf 11 färgfotografier. Hvarken vid kontaktarna eller eljest under förmörkelsen visa sig vid månranden några speciella färgföreteelser, hvilket ovillkorligen borde varit fallet, om vår drabant ägde någon märkbar atmosfär — än ännu på senaste tid omdebatterad fråga. Tidsiakttagelser för fenomenets början och slut gjordes i Stockholm af ett stort antal observatörer, men hithörande siffror äro ännu ej definitivt beräknade.

Meteorologiska iakttagelser samt undersökningar af eventuella förändringar i atmosfärens *elektromagnetiska* tillstånd under förmörkelsen ha gjorts på de flesta håll, dels från marken, dels från ballonger, luftskepp, ja t. o. m. aeroplan. Öfverallt har konstaterats större eller mindre sänkning i temperaturen med minimum några minuter efter förmörkelsens midt. Barometern synes ej alls ha bekyrrat sig om fenomenet. Däremot har i Stockholm iakttagits en rätt afsevärd *sänkning* (cirka 8 proc.) af luftens fuktighetshalt, ett fenomen som tillvidare står oförklaradt. Den speciella "förmörkelsevinden", som plär uppträda vid eklipsens midt, har också denna gång på många håll observerats — bland annat i Stockholm.

När alla iakttagelser af olika slag hinna samlas och vetenskapligt bearbetas, kommer förvisso vår kunskap om solförmörkelseerna och i samband med dem stående fenomen att vinna ett synnerligen betydelsefullt tillskott.

INNEHÅLL. Prof. P. J. Wising, biografi och helsidesporträtt. — H. Sörensen-Ringi †. — P. G. V. Wistrand †. — Sjöförsvaret inför Riksdagen. — K. Järnvägskommissionen. — Titanic-olyckan. — Solförmörkelsen den 17 april. — Från Nationalmuseum af intendenten Ludv. Loostrom, II. — Vandringpris och uttagningsfållingar till Olymp. Spelen. — Korpral Blom †. — Monument öfver Drottning Victoria och Edward VII af England i Nizza och Cannes samt Carducci i Venedig. — Henri Brisson †. — Pasteurs födelsehus i Dôle. — Femårig järnvägsattentator. — "Nattens Demoner" af Anna Branting. — H. 8. D:s Annonstäfning. — Veckans Porträttgalleri.

Eftertryck af text eller illustrationer i HVAR 8 DAG utan särskildt medgifvande förbjudes vid laga påföljd.